

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความคิด นำไปสู่กรอบการวิจัย ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

- 2.1 นโยบายและแนวการดำเนินงาน ของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2.2 ความหมายของครู
- 2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของครู
- 2.4 บทบาทและหน้าที่ครูมัธยมศึกษา
- 2.5 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของครู
- 2.6 สถานภาพของวิชาชีพครู
- 2.7 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบายและแนวการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายและแนวการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2538 ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2538)

1) นโยบายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

(1) ให้นักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นภายในปี พ.ศ.2540 โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ

(2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสม สำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยสนับสนุนในด้านเครื่องแต่งกาย หนังสือพิมพ์เรียน พาหนะรับส่งนักเรียน ค่าพาหนะ ทนการศึกษา และหรือที่พักสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส เช่น ผู้ยากจน ผู้อยู่ห่างไกล ผู้พิการ เป็นต้น

(3) จัดหาทรัพยากรที่มีคุณภาพให้แก่โรงเรียน โดยสรรหาและบรรจุครูอาจารย์ที่มีคุณภาพ จัดสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบ อุปกรณ์การศึกษา ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนให้เพียงพอและทั่วถึง รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(4) ให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้วิทยากรท้องถิ่นมาเป็นผู้สอนโดยมีค่าตอบแทนให้

(5) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

2) นโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 12 ปี

(1) จัดทำแผนที่ทางการศึกษาและเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษา

(2) ขยายการศึกษาภาคบังคับ ให้นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างทั่วถึงภายใน พ.ศ. 2541 โดยไม่เสียค่าเล่าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

(3) การศึกษาสายอาชีพ ให้สถาบันอาชีวศึกษา และโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลขยายปริมาณการผลิตในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) โดยจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ระบบทวิภาคีฯ ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย จัดให้มีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย

(4) เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาส สตรีและผู้พิการ สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาทุกประเภทตามศักยภาพ และความต้องการ สำหรับผู้พิการจะให้การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ช่วยเรียนเป็นกรณีพิเศษ

(5) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี

3) นโยบายการศึกษาก่อนประถมศึกษา

(1) ขยายบริการการอบรมเลี้ยงดู และจัดการศึกษาแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้โอกาสแก่เด็กทั้งในเมืองและชนบทอย่างเท่าเทียมกัน

(2) จัดประสบการณ์สำหรับเด็ก โดยส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างครบถ้วนและเหมาะสมกับวัย ด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

(3) ให้มีการประสานนโยบาย และการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

4) นโยบายการผลิตบุคลากรในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน

(1) เร่งขยายการอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน โดยร่วมลงทุนกับภาคเอกชน และสถานประกอบการที่เป็นผู้ใช้แรงงาน ประสานความร่วมมือในการขยายการอาชีวศึกษา เช่น ระบบทวิภาคีฯ และพัฒนาบุคลากรตลอดจนส่งเสริมการประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีในสาขาขาดแคลน รวมทั้งเร่งพัฒนาบุคลากรประจำการ ให้ก้าวทันกับเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในตลาดแรงงาน

(2) เพิ่มศักยภาพในการผลิต และพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของสถาบันอุดมศึกษาให้ได้คุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยร่วมมือกับสถานประกอบการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อมุ่งไปสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

5) นโยบายการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน

(1) ปรับปรุงหลักสูตร โดยเน้นเป็นพิเศษในเรื่อง พื้นฐานทางภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมจริยธรรมและความเป็นประชาธิปไตยตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในโลกแห่งอนาคต

(2) จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษาได้รับการศึกษาที่มุ่งไปสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

(3) เร่งปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยการพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมการสอน รวมทั้งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ระหว่าง การศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน

(4) พัฒนาเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนรวมทั้งพัฒนาห้องสมุด และระบบวิทยบริการที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน

(5) ปฏิรูประบบวัดผลและการคัดเลือก โดยให้มีการใช้ผลการเรียน สะสมลดความสำคัญของการสอบและเพิ่มโควตาการคัดเลือกเข้าเรียนในทุกๆระดับ

(6) พัฒนากลไกการประเมินและพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

(7) พัฒนา และสนับสนุนเครือข่ายทางวิชาการ เพื่อรองรับการ กระจายอำนาจทางวิชาการ

6) นโยบายการผลิตและพัฒนาครู

(1) ปฏิรูปการผลิตครู และพัฒนาครูประจำการอย่างเป็นระบบ และ เสริมสร้างเครือข่ายทั่วประเทศ โดยเร่งพัฒนาครูในสาขาที่ขาดแคลนเป็นลำดับ แรก และเร่งพัฒนาในด้านคุณธรรมและจริยธรรม

(2) ดำเนินการด้านสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ เพื่อส่งเสริมขวัญ กำลังใจและความมั่นคงให้กับครู และพัฒนาองค์ความรู้วิชาชีพครูในสาขาวิชาต่าง ๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนากองทุนกาญจนาภิเษก และระดมทุนจากภาคเอกชน เพื่อ จัดตั้งกองทุนสำหรับให้ครูกู้โดยจ่ายดอกเบี้ยต่ำ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพครู

7) นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

(1) เสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในวิถีชีวิตให้กับผู้เรียน เยาวชน และประชาชน

(2) ให้ทุกโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา ประชาธิปไตย

(3) นำกระบวนการประชาธิปไตย เข้าไปใช้ในงานกิจการนักเรียน และกิจการนักศึกษา

2.2 ความหมายของครู

คำว่า "ครู" มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่โบราณกาล เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องสักการะอย่างสูง เพราะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอนคนพัฒนาคนให้การศึกษาแก่คนทั่วไป จึงมีผู้ให้ความหมายของครูไว้มากมาย คำว่า "ครู" มาจากรากศัพท์ในภาษาบาลีว่า "คุรุ-คุรุ" หรือจากภาษาสันสกฤตว่า "คุรุ" ในความหมายที่เป็นคำนาม แปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ และในความหมายที่เป็นคำวิเศษในภาษาบาลีแปลว่า หนัก สูง ส่วนในภาษาสันสกฤตแปลว่า ใหญ่ หนัก(ราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

เจลีชว บุรีภักดี และคณะ (2520) กล่าวว่าถึงปรากฏการณ์ที่งานพุทธทาสภิกขุ แสดงไว้ว่า ครู คือผู้ยกสถานะทางวิญญาณของโลกให้สูงขึ้น ครูจึงเป็นปฐนียบุคคลที่โลก "ต้อง"บูชา ด้วยเหตุนี้ ครูจึงต้องเป็นผู้เสียสละ ต้องปักใจแน่วแน่ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยไม่หวังผลตอบแทน เงินเดือนเป็นเพียงเครื่องสักการะบูชา มิใช่ "ค่าจ้าง" ยิ่งกว่านั้น ถ้าครูเป็นคนเจ้าชู้หรือเห็นแก่ความสวยงาม สนุกสนาน เพลิดเพลินทางเนื้อหนังหรือทางวัตถุแล้ว ย่อมไม่มีทางที่จะยกสถานะทางวิญญาณของสัตว์โลกให้สูงขึ้นได้เลย ครูจะต้องพยายามลดกิเลสตัณหา ความเห็นแก่ตัวลง มีความเมตตากรุณามากขึ้น จึงจะดำเนินไปสู่อุดมคติการเป็นครู

ครู ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "TEACHERS" มีความหมายดังนี้ (ทวีป อภิลิขิต, 2524 อ้างถึงใน เสมอ แสงวงศ์, 2537)

T หมายถึง Teach คือผู้ที่ทำหน้าที่สอนหรือถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์

E หมายถึง Ethics คือผู้ส่งเสริมความมีคุณธรรมและจริยธรรม

A หมายถึง Academic คือเป็นนักวิชาการ มีหลักวิชาความรู้

C หมายถึง Cultural heritage คือเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

H หมายถึง Human relationship คือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อบุคคลทั่วไป

E หมายถึง Evaluation คือการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

R หมายถึง Research คือบทบาทของผู้ค้นคว้าวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

S หมายถึง Service คือผู้ให้บริการแก่สังคม

โกสินทร์ รัชสาพันธ์ (2530) ได้สรุปความหมายของคำว่า "ครู" ไว้หลายประการดังนี้

- ครู คือ บุชนียบุคคล
- ครู เป็นเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า คือเป็นกัลยาณมิตร
- ครู เป็นผู้นำหรือมีคุณเทศก์ทางวิญญาณ
- ครู เป็นผู้ปล่อยสัตว์ออกจากคอกแห่งอวิชชาไปสู่แสงสว่างแห่งปัญญา
- ครู คือแพทย์ผู้รักษาป้องกันโรคความโง่หรืออวิชชาของมนุษย์
- ครู เป็นพ่อแม่คนที่สองของศิษย์
- ครู คือผู้สร้างคนและสร้างโลก
- ครู เป็นกระจกเงาและเป็นแบบอย่างของศิษย์
- ครู คือแม่พิมพ์ของชาติ
- ครู คือชาวสวนและช่างปั้นหม้อ
- ครู คือทหารเอกของชาติ
- ครู คือผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent)
- ครู คือผู้กล่อมเกลารหรือผู้สร้างสังคมประกิต (Socializing agent)
- ครู คือนักปฏิบัติในสนามรบทางการศึกษา
- ครู คือผู้ใช้อาวุธลับของชาติ
- ครู คือกระจกเงาของเด็ก
- ครู คือวิศวกรสังคม
- ครู คือผู้กุมความเป็นตายของชาติไว้ในกำมือ

Good (1973) ให้ความหมายของครู ว่า "ครู คือ บุคคลที่สั่งสอนอบรมคนอื่น ๆ "

จะเห็นว่า "ครู" มีความหมายได้หลายนัย โดยสรุป ความหมายของครู คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และใช้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ โน้มน้าวจิตใจให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมทุกยุคทุกสมัยนั่นเอง จึงนับว่า ครู เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญยิ่ง

2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของครู

ยงค์ ชุ่มจิต (2534) กล่าวถึงความหมายของคำว่า หน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

หน้าที่ คือ กิจที่ต้องกระทำ หรือสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำ ทั้งนี้ อาจเป็นความจำเป็นตามหลักศีลธรรม กฎหมาย หรือด้วยสำนึกที่ถูกต้องเหมาะสม

ความรับผิดชอบ คือ คุณสมบัติที่เชื่อถือได้ของบุคคลที่จะทำงานซึ่งได้รับมอบหมายหรืองานในหน้าที่ประจำให้สำเร็จโดยอาศัยสำนึกทางศีลธรรม กฎหมาย คำสั่งหรือจากความรู้สึกในความถูกต้องเหมาะสม

ดังนั้น คำว่า หน้าที่และความรับผิดชอบจึงหมายถึง กิจที่บุคคลต้องกระทำให้สำเร็จตามคำสั่ง ตามกฎหมาย ตามหลักศีลธรรมคุณธรรม หรือด้วยสำนึกในความถูกต้องเหมาะสม

หน้าที่และความรับผิดชอบของครู หมายถึง กิจที่ผู้เป็นครูจำเป็นต้องกระทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ซึ่งการกระทำของครู อาจจะเป็นไปโดยอาศัยหลักคุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมก็ได้

ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการให้การศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบมากมายกว้างขวาง เป็นผู้ให้ความรู้ด้านวิชาการ วิชาอาชีพสร้างเสริมประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในสังคม อบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ดังนั้น ครูต้องมีจรรยา มรรยาทอันดีงามและต้องอยู่ในวินัยตามระเบียบประเพณีของครู ซึ่งระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยา มรรยาทและวินัยตามประเพณีของครู พ.ศ.2526 กำหนดไว้ ดังนี้ (กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2531)

1) เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2) ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น

3) ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ และปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้

4) รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู

5) ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษาและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

6) ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดป้องและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ

7) ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใช้แรงงาน หรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน

8) ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรมไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่นโดยมิชอบ

9) สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา

10) รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

อ่ำไพ สุจริตกุล และคณะ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ของครู สรุปได้ว่า ครูที่มีความรู้คู่คุณธรรม ควรจะมีบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วนดังนี้

1) สืบสอน ฝึกฝนอบรม บ่มนิสัยศิษย์ เพื่อพัฒนาตนให้มีสติปัญญา มีเหตุผล มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจและคุณธรรม มีความสามารถ และมีทักษะในการประกอบอาชีพสุจริต คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และที่สำคัญ ก็คือพัฒนาศิษย์จนเป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัยให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูต้องเป็นทั้งผู้ผลิตงานวิจัย และผู้ใช้งานวิจัยของตนเองและของผู้อื่นด้วย

3) แนะนำ กำกับ ติดตามผลการสอน นิเทศงาน และบริหารเป็นความก้าวหน้าของครูมิใช่เพียงแต่สอนเก่งเท่านั้น ครูต้องทำงานร่วมกันในสถาบันเป็นข้อมมีกฎเกณฑ์ในความก้าวหน้าทั้งด้านอาชุกการทำงาน ความสามารถในการสอน การให้บริการและการบริหารงานต่าง ๆ ครูอาจารย์ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์มาก ข้อมจะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ กำกับ ดูแล ตลอดจนช่วยและติดตามผลงานของบุคลากรในสถาบันของตนตามลำดับอาวุโสได้เป็นอย่างดี

4) ประสงค์ใช้ทรัพยากร คน และสิ่งคมให้เป็นประโยชน์ได้ทุกเมื่อ ครูอาจารย์มีหน้าที่และบทบาทในการระดมทรัพยากร ละรู้จักใช้ทรัพยากร สิ่งคมให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน สถาบันและสังคม

5) เป็นผู้สร้างและมีมนุษยสัมพันธ์อันดีครูต้องเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมหรือชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

6) เป็นนักพัฒนาสังคมและบุคคล ครูควรมีบทบาทหรือทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิผลประโยชน์หรือโอกาสเพื่อความเป็นธรรมของสังคม

จะเห็นว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของครูต้องถือปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม กฎ ระเบียบของทางราชการ รวมทั้งสำนักอื่นถูกต้องเหมาะสม ด้วยวิญญานของความเป็นครู เพื่ออบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดีตามที่สังคมประเทศชาติต้องการ

2.4 บทบาทและหน้าที่ครูมัธยมศึกษา

การมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อผู้เรียนจะได้ค้นพบความต้องการความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อเพียงพอแก่การประกอบ การงานอาชีพที่ตนถนัดทั้งอาชีพอิสระและรับจ้างรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณธรรม จริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบการทำงานอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีสันติสุข (แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช, 2535)

การมัธยมศึกษา มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับการปรับตัว การบูรณาการ การจำแนกความแตกต่าง การปลูกฝังประชาธิปไตย การเตรียมเพื่อการศึกษาต่อ การสำรวจความถนัดและความสนใจ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา คือ ความต้องการของรัฐ ความต้องการของสังคม ความ ต้องการของผู้เรียน จุดหมายของการศึกษามัธยมศึกษา และหลักสูตร

โรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาท และหน้าที่ในการจัดสอนวิชาที่เป็นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต สำรวจความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และจัดสอนวิชาชีพ

หรือวิชาการที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ ให้สอดคล้องกับ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม และปลูกฝัง คุณลักษณะอันพึงปรารถนา เพื่อให้วัยรุ่นที่จะเป็นผู้ใหญ่ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ให้บริการและประสานสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตาม จุดหมายที่กำหนด เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (สุจิต เพียรชอบ, 2525 อ้างถึงใน โสภณ สุยะศรี, 2538) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูต่อการนำ หลักสูตรไปใช้ ดังนี้

- 1) ทำความเข้าใจกับหลักสูตร ตลอดหลักสูตรวิชานั้น ๆ ที่ตนสอน ทั้งที่เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก ศึกษาหาวิธีสอนต่าง ๆ นำไปใช้ให้เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา
- 2) ให้บริการ ครูจำเป็นต้องให้บริการที่โรงเรียนจัดหาให้ เช่น ห้องสมุด สื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อนักเรียนจะได้มีความรู้กว้างขวางลึกซึ้ง
- 3) ประสานสัมพันธ์ ครูต้องร่วมมือกันจัดทำคู่มือครู แบบฝึกหัด ข้อทดสอบ อาจจะเป็นระหว่างหมวด กลุ่มโรงเรียน หรือจังหวัด
- 4) สร้างสรรค์แผนการสอน ครูจะต้องทำโครงการสอน ซึ่งโครงการ สอนประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสพการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรม การประเมินผล
- 5) ปรับปรุงงานของตนเพื่อนำหลักสูตรแต่ละรายวิชาไปใช้ในการเรียน การสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ครูควรปรับปรุงงานด้านวิชาการให้ทันสมัย ทันการ เปลี่ยนแปลง และเพื่อเป็นการเสริมสมรรถภาพทางการสอน โดยการศึกษาหา ความรู้ด้วยตัวเอง

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ครูมัธยมศึกษา คือ จัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ความ สามารถ ด้านคุณธรรมและทักษะ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เพื่อ เป็นพื้นฐานการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อการประกอบอาชีพที่สุจริตต่อไป นอกจากนี้ ครูมัธยมศึกษาต้องมีบทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไข ปัญหาในสังคมเป็นผู้ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

2.5 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของครู

กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2526) ได้สรุปผลการศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะในจรรยาบรรณและวินัย ตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2526 จากการสัมภาษณ์และสอบถามครูประจำการ ที่ได้รับคัดเลือกจากคุรุสภา ให้เป็นครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ครูผู้อุทิศตนเพื่อคุณธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพครู และครูผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่ามีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณลักษณะ 18 ประการ ดังนี้

- 1) คุณลักษณะมุ่งมั่นในผลงาน
- 2) คุณลักษณะตรงต่อเวลา
- 3) คุณลักษณะยุติธรรมในการตัดสินผลการเรียน
- 4) คุณลักษณะยุติธรรมในการตัดสินปัญหา
- 5) คุณลักษณะมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย
- 6) คุณลักษณะปฏิบัติตามกฎ และระเบียบ
- 7) คุณลักษณะมีความพยายามในการสอน
- 8) คุณลักษณะตั้งใจในการสอน
- 9) คุณลักษณะสามารถควบคุมอารมณ์
- 10) คุณลักษณะอดทนเมื่อเกิดอุปสรรคในการสอน
- 11) คุณลักษณะใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนให้คุ้มค่า
- 12) คุณลักษณะศรัทธาในอาชีพ
- 13) คุณลักษณะซื่อสัตย์ต่ออาชีพครู
- 14) คุณลักษณะสุขภาพเรียบร้อย
- 15) คุณลักษณะยึดมั่นในศาสนา
- 16) คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์
- 17) คุณลักษณะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน
- 18) คุณลักษณะความสามัคคี

พระจอม ก้าวกล้า (2527) ได้กล่าวถึงครู ในความมุ่งหมายของกรมสามัญศึกษา ว่า

- 1) รู้รัก และรับผิดชอบปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครู ด้วยความขยันหมั่นเพียรและมีน้ำใจ
- 2) มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมในวิชาการโดยเฉพาะวิชาที่สอน
- 3) มีความรู้ความเข้าใจความสามารถในหลักสูตรจิตวิทยา และเทคนิคการสอน
- 4) มีความรู้ความเข้าใจ และความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผล ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา
- 5) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่น
- 6) มีความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อพัฒนาเยาวชน โรงเรียนท้องถิ่นและชาติบ้านเมือง
- 7) มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี ประพฤติตามระเบียบวินัยของทางราชการและนโยบายของทางรัฐบาล
- 8) มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย โดยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 9) สร้างและพัฒนามาตรฐานคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว
- 10) มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาการและความประพฤติ บุคลิกภาพ ศีลธรรมและเป็นแม่แบบที่ดี

ไกรณัฐ ศิริพูล (2531) กล่าวถึงลักษณะครูดีที่สำคัญที่สุด 2 ประการ คือ

- 1) สอนดี คือ สอนให้นักเรียนมีความรู้ มีความสามารถ มีความเฉลียวฉลาด สอนให้นักเรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง มีความรู้กว้างขวาง กระตุ้นให้ศิษย์สนใจในบทเรียนด้วยเทคนิควิธีที่แปลกใหม่อยู่เสมอ และเหมาะสมกับบทเรียนนั้นๆ สอนแล้วนำไปปฏิบัติได้ รู้หลักจิตวิทยาในการเรียนรู้ การปกครองชั้นเรียน ขยันอบรม สั่งสอนศิษย์ ตลอดจนรู้หลักในการทดสอบ การวัดและการประเมินผลอย่างเต็มที่ เต็มเวลา และสอนให้คนเป็นคนดี
- 2) ประพฤติดี คือมีความประพฤติเป็นแม่แบบที่ดีของศิษย์ ละเว้นอบายมุขทั้งปวง เช่น เสพสุรา เล่นการพนัน เล่นแชร์ สูบบุหรี่ มีพฤติกรรมชั่วช้า และเที่ยวสถานเริงรมย์ นอกจากนั้น จะต้องรักษาระเบียบวินัย ในการปฏิบัติงาน แต่งกายสุภาพเหมาะสม

ยนต์ ชุ่มจิต (2534) กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครู จะต้องประกอบด้วย คุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1) บุคลิกภาพดี เช่น รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ

2) คุณสมบัติส่วนตัวดี เช่น สติปัญญาดี เจตนิยวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และสุขภาพอนามัยดี

3) สอนดีและปกครองดี เช่น อธิบายได้รวบรัดชัดเจนสอนสนุก ปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา

4) ประพฤติดี เช่น เว้นจากอบาสมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีสุจริตทั้งกาย วาจาและใจ

5) มีจรรยาและคุณธรรมสูง เช่น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตา กรุณา ยุติธรรมและมานะอดทน

6) มีมนุษยสัมพันธ์ดี กล่าวคือ มีอัธยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกภูมิชั้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของครู คือ ต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อการปฏิบัติงาน และต่อส่วนรวม ทั้งยังต้องมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการสอน ด้านการสนับสนุนการสอน และด้านพัฒนาบริการชุมชน

2.6 สถานภาพของวิชาชีพครู

วิชาชีพครู ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงสาขาหนึ่งเพราะสมาชิกของวิชาชีพครู มีคุรุสภาสถาบันอาชีพแหล่งกลางตามราชการของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐาน เพื่อปฏิบัติการศึกษาและรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เรื่อง "บทบาทและฐานะของครู" ก็ได้ยกเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นมาพิจารณาเสนอให้มีหน่วยมาตรฐานวิชาชีพในคุรุสภาทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมวิทยฐานะ รักษาจริยธรรมของวิชาชีพครู เพื่อควบคุมมาตรฐานการใช้ครูมาตรฐานวิชาชีพ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 ข้อ 43 ก็ระบุไว้ว่ามีสถาบันวิชาชีพทางการศึกษา ควบคุม ส่งเสริมมาตรฐาน และจริยธรรมของผู้

ประกอบอาชีพ รวมทั้ง มีหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายบุคลากรทางการศึกษาของ
รัฐ ท้องถิ่นและเอกชน ตามบัญญัติแห่งกฎหมาย (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา,
2533 ข)

การจัดให้ครูได้ศึกษาต่อ ฝึกอบรม คุ้งาน ประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยน
ความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการส่งเสริม ให้ครูมีความรู้ความสามารถ
ในวิชาชีพของตน ซึ่งเท่ากับเป็นการยกระดับวิชาชีพครูไปในตัวด้วย และยังมีวิธี
การอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น การยกย่องเชิดชูวิชาชีพโดยการจัดงานวันครู
การประกาศเกียรติคุณแก่ครูอาวุโส การประกาศเกียรติคุณแก่ครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่น
 เป็นต้น

2.7 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

ปัจจุบัน การจัดการศึกษาประสบปัญหาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ จะ
เห็นได้จากในช่วงที่ผ่านมา การจัดการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษา
แห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้เพราะ ครูยังมีพฤติกรรมการสอนแบบ
บรรยายเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช้สื่อการสอนหรือใช้ไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมการเรียนรู้
การสอนที่หลักสูตร คู่มือครูและแผนการสอนกำหนด ยึดการถ่ายทอดความรู้โดยครู
เป็นผู้บอกอย่างเดียว ซึ่งไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร
ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญยิ่งของปัญหาการศึกษา

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา นายก
รัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2538 ในส่วนของนโยบาย
การศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ในข้อ 6.14 ดังนี้
"ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูโดยจัดให้มีการกำกับดูแลและพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน
และการปฏิบัติวิชาชีพตามจรรยาบรรณครู รวมทั้งพัฒนาครูประจำการ บุคลากร
ทางการศึกษา และองค์กรวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง" (สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2538)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520) ได้เสนอแนะมาตรการ
และวิธีการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ การผลิต และมาตรฐานวิชาชีพครู 6
ประการดังนี้

1) การใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ต้องกำหนดมาตรฐานการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้ครูให้เหมาะสมกับความสามารถหรือประเภท มีเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีความสามารถเข้ามาสู่วิชาชีพครูให้มากขึ้น

2) การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ให้มีการรับรองมาตรฐานการฝึกหัดครูทั้ง 2 ลักษณะ คือ รับรองมาตรฐานของสถาบัน และหลักสูตรการศึกษา

3) การควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ ให้คุรุสภาเป็นสถาบันวิชาชีพครู เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู แก่ผู้ที่ต้องการจะเข้ามาสู่วิชาชีพครู ครูทุกคนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และปรับปรุงองค์กรของครูให้เป็นอิสระ

4) การฝึกอบรมครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องจัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้น เพื่อรับผิดชอบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพของครู ทั้งก่อนเข้าทำงานและระหว่างประจำการ

5) การรับนักศึกษาฝึกหัดครู ให้ดำเนินการคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาสู่วิชาชีพครู

6) การประสานงานการผลิต การใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคณะกรรมการประสานงานการผลิต การใช้ครู และบุคลากรทางการศึกษาขึ้น ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การใช้และสถาบันวิชาชีพครู (คุรุสภา) ทำหน้าที่วางนโยบายและวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยใช้ และประสานงานระหว่างสถาบันผลิตครูด้วย

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูดังกล่าวคุรุสภา ซึ่งเป็น สภาในกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะองค์กรส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อปี 2533 ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้านคือ รอบรู้ สอนดี มีคุณธรรมจรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา และได้เผยแพร่เกณฑ์ดังกล่าวไปยังครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรมยากแก่การปฏิบัติและการประเมิน จึงไม่มีความก้าวหน้าใน

การปฏิบัติตามเกณฑ์เท่าที่ควร (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2537) และในปี 2537 คุรุสภาได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจากเดิม 4 ด้าน เป็น 11 ข้อ เกณฑ์มาตรฐานนี้ มีเนื้อหาครอบคลุมเกณฑ์เดิม สามารถปฏิบัติ และประเมิน พฤติกรรมที่พึงปรารถนาของครูได้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ครูผลักดันจากคุณภาพภายใน ตัวครู เกณฑ์มาตรฐานทั้ง 11 ข้อ กำหนดขึ้นบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูจึงต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เมื่อสอนไปแล้วครูสามารถตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง และขึ้นชมต่อความสำเร็จของผู้เรียน เป็นเกณฑ์ของการปฏิบัติตน และปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เพื่อประกันคุณภาพการทำงานและการเป็นครู เกณฑ์แต่ละข้อมีระดับคุณภาพ 3 ระดับ ครูและผู้บริหารการศึกษาสามารถนำเกณฑ์ไปปฏิบัติได้ทันที คุรุสภาได้ประสานการใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) และหน่วยงานต้นสังกัดของครู เพื่อให้การปฏิบัติตามเกณฑ์นี้ส่งผลต่อครู นักเรียน และประเทศชาติ โดยมีระดับคุณภาพในแต่ละมาตรฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

ระดับ 1 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอ

ระดับ 2 มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครู

ระดับ 3 เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครู

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

ระดับ 1 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เฉพาะในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ระดับ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียนรวมไปถึงกิจกรรมเสริมความรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ระดับ 3 ตัดสินใจปฏิบัติงานทุกด้านในหน้าที่ครู ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

ระดับ 1 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน

ระดับ 2 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม

ระดับ 3 พัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้สูงขึ้นเต็มขีดความสามารถของแต่ละคน อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

ระดับ 1 เลือกใช้แผนการสอนที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม

ระดับ 2 ปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้เรียน ครู และสถานศึกษา

ระดับ 3 สร้างและพัฒนาแผนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ระดับ 1 เลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ที่มีคุณภาพ ได้อย่างเหมาะสม

ระดับ 2 ใช้สื่อการเรียนการสอน ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ได้เหมาะสม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ระดับ 3 คิดค้น ผลิต และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ที่มีผลต่อการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

ระดับ 1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดเนื้อหาเป็นหลัก

ระดับ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ยึดความคิดรวบยอด (Concept) เป็นหลัก

ระดับ 3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ยึดกระบวนการและการสร้างนิสัยเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

ระดับ 1 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ในภาพรวม
ของกลุ่มผู้เรียน หรือห้องเรียนที่รับผิดชอบ

ระดับ 2 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียน
จำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ของห้องเรียนที่รับผิดชอบ

ระดับ 3 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียน
จำแนกเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำ
และแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจน
สอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จนผู้เรียนเกิดศรัทธา และ
ปฏิบัติตามแบบอย่าง que เลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัย

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

ระดับ 1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน บรรลุ
วัตถุประสงค์ของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามความรู้ความ
สามารถและความถนัดให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จนเป็น
นิสัย

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

ระดับ 1 ปฏิบัติงานทางการศึกษาเกี่ยวกับชุมชน ตามที่ได้รับ
มอบหมายได้ครบถ้วน บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานทางการศึกษา ที่เกี่ยวกับชุมชน
ตามความรู้ความสามารถ หรือความถนัด

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานการศึกษาเพื่อชุมชน และร่วมมือกันพัฒนา
การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นนิสัย

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ระดับ 1 สามารถแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ระดับ 2 สามารถรวบรวมข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็น และนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เทคโนโลยีการ นวัตกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และวิชาชีพครู

ระดับ 3 สามารถจัดระบบข้อมูลข่าวสาร นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นปกตินิสัย

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้ง 11 ข้อ บุคคลที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพครู ควรมีความรัก ความเมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตนและเวลา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ครูควรมีการพัฒนาพฤติกรรมกาปฏิบัติตนและพฤติกรรมกาปฏิบัติงานอยู่เสมอ ได้แก่ การศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การเลือกอย่างชาญฉลาด การปรับปรุงพัฒนาแผนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวร การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานและชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

กรมการฝึกหัดครู (2518) ได้ศึกษาพบว่า ลักษณะของครูที่ดี ได้แก่ มีคุณธรรมและความประพฤติดี มีความรู้ด้านวิชาการ มีความรู้หลักสูตรที่สอน การแนะแนวและการปกครอง ชอบค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ มาสอน มีความยุติธรรม มีบุคลิกลักษณะดี แต่งกายสุภาพ สะอาดเหมาะสม ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ มีสุขภาพทางกายและจิต มีมนุษยสัมพันธ์ดี

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2518) ได้ทำการศึกษาวิจัย พบว่าลักษณะของครูที่สังคมต้องการ ดังนี้

1) ประพฤติตนมีมารยาทเรียบร้อยตามสมควรไม่ต้องถึงขนาดเหมือน
ผ้าพับไว้

2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตลอดเวลา

3) วางตัวเป็นกันเองกับนักเรียน

4) ยึดถือปฏิบัติตามวัฒนธรรม

5) หาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัย ให้นอกเหนือไปจากวิชาที่สอนด้วย

6) เอาใจใส่อบรมศิษย์ธรรมจรรยาโดยสอดแทรกในชั่วโมงสอน

7) แนะนำช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาทั้งส่วนตัวและการเรียน

8) มีความยุติธรรม ความเมตตา กรุณา ความเป็นตัวของตัวเอง

ความมีมารยาทและความประพฤติดี ความมีใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

9) ร่วมมือช่วยเหลือปรับปรุงชุมชนเมื่อมีโอกาส

10) แต่งกายเรียบร้อย ใช้เครื่องสำอางพอประมาณ ยืนหรือนั่งสงบ
เสียงมีเสียงพูดชัดเจนแจ่มใสและมีสุขภาพดีทั้งกาย และจิตใจ

เจลีชว บุรีภักดี และคณะ (2520) ได้ทำการศึกษาลักษณะของครูที่ดี
พบว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1) มีความรู้ดีมีการค้นหาความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
อยู่เสมอ

2) สอนดี สามารถใช้ภาษาได้ดี มีเทคนิคในการโน้มน้าวจิตใจคน
และสามารถปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างได้ ไม่เพียงแต่พูดอย่างเดียว

3) สุขภาพดีรู้จักป้องกันโรคติดต่อ งดเว้นสิ่งเสพติดทั้งปวงไม่เสเพล
และรู้จักรักษาอารมณ์ให้มั่นคง

4) ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ เกียรติธรรม มีเมตตา ชยัน อุดม
ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

5) มีน้ำใจประชาธิปไตย มีเหตุผล กล้าทำ กล้าเผชิญความจริงรับ
ฟังความความคิดเห็นของผู้อื่น และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

สุพจน์ ศุภกุล (2520) ได้ทำการวิจัยสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษา
ตามความต้องการของชาวเชียงใหม่ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการ
ปฏิบัติงานของครูมัธยมศึกษาในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านวิชาการ ด้านการ

แนะแนว ด้านการปกครองชั้นเรียน และด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มผู้บริหาร การศึกษาและกลุ่มผู้ปกครองมีความต้องการครูที่มีสมรรถภาพด้านการแนะแนวและการปกครองชั้นเรียนมากที่สุด

กลวดี เรืองเดช (2520) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูด้านการเตรียม การสอน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอน พบว่า ครูที่มีพฤติกรรมการสอนในด้าน การเตรียมการสอนมากจะใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนมากด้วย

จำเนียร น้อยท่าช้าง (2521) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ครูดีในทัศนะ ของเด็กพบว่า

1) เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของครู ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาควร เป็นครูที่มีวุฒิในระดับปริญญาตรี สามารถสอนได้ทั่วไป และมีความสามารถเฉพาะ รายวิชาและจรรยาวิชาครูมาด้วย

2) เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของครู ครูต้องระมัดระวังในการวางตัวเสมอ ครูควรแต่งกายเรียบร้อย ๆ ไม่แต่งกายนุ่งผ้าห่ม ใช้เครื่องสำอางพอประมาณ พูดจา ไพเราะนุ่มนวลเสมอ พูดเสียงดัง มีอารมณ์เย็นเป็นกันเองกับเด็กและมีอารมณ์ขัน บ้าง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นที่ฟังได้

3) เกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาการ ครูควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทุกด้าน ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เคยเรียนวิธีสอนและผ่านการฝึกสอนมาก่อน ควร มีความรู้วิชาวัดผล ควรมีความรู้วิชาจิตวิทยา

4) เกี่ยวกับการสอนและการปกครอง ชอบครูที่เตรียมการสอนใช้อุปกรณ์ การสอน ตรวจงานสม่ำเสมอ สอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียน เปิดโอกาสให้ นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองบ้าง ชอบให้ครูยึดระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อ บังคับโดยเคร่งครัด ถึงแม้มีการลงโทษก็ยินดี ไม่ชอบครูที่ลงโทษโดยการเขียนดี ถึงแม้ความประพฤติจะด้อยไปบ้าง

5) เกี่ยวกับความประพฤติของครู ไม่เห็นด้วยกับการที่ครูจะไปเที่ยว พักผ่อนในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ไม่อยากให้ครูดื่มสุรา เล่นการพนัน มีความ ประพฤติเรียบร้อย ครูควรรู้วัฒนธรรม แต่ไม่ต้องเคร่งครัดมากนัก

6) เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ของครู สามารถให้คำแนะนำแก่เด็กทั้งเรื่อง ส่วนตัวและเรื่องการเรียนรู้ ไม่ควรพูดจาแบบนักเลงกับเด็ก ชอบครูที่มีความ

ยุติธรรมและใจดี ไม่ชอบวิธีที่ครูจะเข้ากับผู้ปกครองโดยวิธีการร่วมดื่มสุรา หรือ เล่นการพนัน ครูควรร่วมมือพัฒนาชุมชน และเชิญผู้ปกครองมาร่วมปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโรงเรียน

7) เกี่ยวกับงานนอกเวลาและงานอดิเรกของครู ครูไม่ควรเป็นนายหน้า ไม่ควรออกเงินให้คนอื่นก็เพื่อเก็บดอกเบี๋ย ไม่ควรเลี้ยงปลาักัดหรือไก่ชนเอาไป เพื่อแข่งขัน

อุทุมพร ทองอุไทย (2522) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ทศนคติต่อ วิชาชีพครูของครูที่มีภูมิลำเนาต่างกันพบว่า เพศ อายุ และรายได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความแตกต่างในด้านทัศนคติต่อวิชาชีพครู

นพคุณ เคนพรม (2524) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของครูโรงเรียน ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อวิถีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ผลการวิจัย พบว่า วิชาชีพครูยังไม่ได้ได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติกันอย่างวิชาชีพ ขึ้นสูงอื่น ๆ เช่น ยังไม่ได้รับการควบคุมอย่างจริงจังและการจัดตั้งสถาบันวิชาชีพ เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพ ทำให้มาตรฐานวิชาชีพครูอยู่ใน ระดับต่ำ และได้อภิปรายผลการวิจัยว่า ครูเห็นด้วยกับการควบคุมมาตรฐาน วิชาชีพครู อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ผลิตครูออกมาเป็น จำนวนมาก โดยไม่มีการควบคุมคุณภาพให้ดีเท่าที่ควร ทำให้ครูบางส่วนที่ไม่เคย เรียนวิชาครูมาก่อนก็สามารถประกอบอาชีพครูได้ ทำให้คุณภาพของครูบางส่วน ไม่อยู่ในระดับที่พึงพอใจ รวมทั้งการขาดคุณสมบัติของครูที่ดี และมีความประพฤติ ไม่เหมาะสม ไม่ปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพครู ทำให้ศรัทธา หรือความเชื่อถือ ของสังคมที่มีต่อครูลดลง

บุญเหลือ พูลทอง (2524) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูสภา เกี่ยวกับการส่งเสริมด้านวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพครูตาม การรับรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อการออกใบอนุญาตแก่ ผู้ประกอบการวิชาชีพครู ครูยังรับรู้ในระดับน้อยส่วนบทบาทของครูสภาในการส่งเสริม ด้านวิชาการ เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู และครูส่วนมากต้องการให้มีการ ออกใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพครู

ธีระ รุญเจริญ และคณะ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปรัชญาการฝึกหัดครู พบว่าคุณลักษณะที่ควรจะมีเพิ่มขึ้น ของครูในอนาคต มีดังต่อไปนี้ ความยุติธรรม ความคิดก้าวหน้า ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความรู้ ความมีน้ำใจ นักกีฬา การเข้ากับคนอื่นได้ดี

ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (2529) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา พ.ศ. 2521 พบว่า

1) ทักษะ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ครูประถมศึกษาศึกษาจะมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระดับสูง มีความคิดเห็นว่าวิชาชีพครูมีความสำคัญ เช่นเดียวกับวิชาชีพแพทย์ เป็นวิชาชีพที่ต้องได้รับการฝึกฝนอบรมมาโดยตรง โดยเฉพาะงานสอนในระดับประถมศึกษา เป็นงานที่ท้าทายความสามารถ ถึงแม้ว่าครูประถมศึกษาจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับมากก็ตามแต่ความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับปานกลาง

2) การเลือกอาชีพครู นั้น เพราะเห็นความสำคัญของงานครูเป็นอันดับแรกประมาณร้อยละ 64 และพ่อแม่เป็นครูมาก่อนประมาณร้อยละ 8

3) ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่ สัมพันธ์ในทางบวกกับทัศนคติต่อวิชาชีพและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา

4) ด้านคุณลักษณะเฉพาะ และพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา มีท่าทางที่เป็นผู้นำ แต่มักใช้วิธีการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางและขาดทักษะการตั้งคำถาม

กนกรัตน์ พรประเสริฐ (2532) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อวิชาชีพครู พบว่า

1) อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยมากที่สุด

2) ลักษณะเฉพาะตัวที่ครูมีอยู่แล้วในปัจจุบัน คาดว่าในอนาคตจะต้องมีมากขึ้นคือ ความยุติธรรม รักความก้าวหน้า รับผิดชอบงาน ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ นักกีฬา มีมนุษยสัมพันธ์และเข้ากับผู้อื่นได้ดี มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ สุขุมรอบคอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเหตุผล อุดมทน มีความประพฤติดี มีศีลธรรม และมีความเป็นผู้นำ

3) บทบาทในกิจกรรมของชุมชนจะมีมากขึ้น ในอนาคตบทบาทที่เป็น

มากที่สุดสำหรับครูประถมศึกษา คือ รักษาจารีตประเพณีในชุมชน สำหรับผู้สอนในวิทยาลัยมหาวิทยาลัย คือ กระตุ้นให้เกิดการวางแผนการแก้ปัญหาในชุมชน ส่วนครูระดับมัธยมศึกษาได้รับการคาดหวังให้มีบทบาทในชุมชนทุกบทบาทเท่า ๆ กัน

4) การใช้เวลาในการทำงาน คาดว่าในอนาคตครูจะใช้เวลาในการทำงานบางอย่างมากกว่าที่เคยทำในปัจจุบัน งานที่หนักสำหรับครูประถมศึกษา คือ การฝึกระเบียบวินัย ศึกษามารยาทของนักเรียน และปฏิบัติต่อนักเรียนเหมือนหนึ่งลูกหลาน ส่วนงานที่เน้นหนักสำหรับผู้สอนในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย คือ วิจัย ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน สำหรับครูมัธยมศึกษา งานทุกงานได้รับการคาดหวังว่าจะต้องอุทิศเวลาได้เท่า ๆ กัน

5) จากการตอบแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ให้ความเห็นว่า ครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้รับความลำบากอันเนื่องมาจากรายได้ต่ำมีสวัสดิการน้อย และปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำมากเกินไป และคาดหวังในอนาคตว่าจะได้รับการผ่อนผันลดชั่วโมงการสอนให้น้อยลงเพื่อที่จะได้มีเวลาเพียงพอในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิควิธีที่ทันสมัยและใช้นวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนั้น ครูเหล่านี้ยังควรจะได้เงินเดือน และสวัสดิการเพิ่มขึ้นกว่าเดิม และควรมีโอกาสก้าวหน้าในงานอาชีพ จากคำตอบที่ได้ยืนยันความเห็นเห็นว่า ครูระดับประถมศึกษาขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้สอนในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยไม่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้

ไฮเยส ลิบบ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการยกระดับวิชาชีพครูด้านการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครู พบว่า ครูมีความคิดเห็นด้วยกับความสำคัญของวิชาชีพครู วิชาชีพครูมีปัญหาด้านการผลิตครู ด้านการสอบบรรจุครู ด้านตัวครู ด้านมาตรฐานวิชาชีพครู ครูเห็นด้วยกับแนวทางการยกระดับวิชาชีพครู ด้านการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านการควบคุมการผลิตด้านการส่งเสริมวิชาชีพครู

สมใจ จิตวารินทร์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีองค์ประกอบทางโรงเรียนแตกต่างกันพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจในวิชาชีพครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจด้านลักษณะการเป็น

ครูสูงกว่าด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสถานภาพวิชาชีพครู ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในวิชาชีพครู พบว่า ครูที่ทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจมากกว่าครูที่ทำงานต่ำกว่า 10 ปี ครูที่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ มีความพึงพอใจมากกว่าครูที่ไม่เคยได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

บรรจง สลึงค์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูประถมศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหารโรงเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางพบว่า คุณลักษณะของครูประถมศึกษาด้านการมีคุณธรรมจรรยาบรรณนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้มีในตัวครูอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะด้านรอบรู้สื่อนดีและด้านมุ่งมั่นพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้มีอยู่ในตัวในระดับปานกลาง

ประสงค์ อวิโรชนกุล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้วอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านรอบรู้และสื่อนดี ด้านความมีคุณธรรม จรรยาบรรณ และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ครูโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นมีผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป

อนันต์ งามสะอาด (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครู-อาจารย์ วิทยาลัยเทคนิคยโสธร พบว่า การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครู-อาจารย์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ควรปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อยกระดับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น โดยเฉพาะหมวดรอบรู้ สื่อนดี ส่วนหมวดมีคุณธรรม จรรยาบรรณและหมวดมุ่งมั่นพัฒนา ก็ควรพัฒนาด้วย

ประทวน อินทร์เถื่อน (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วรรณคดีของข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตการศึกษา 7 พบว่าข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีวรรณคดีต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา หมวดรอบรู้ สอนดี อยู่ในระดับมากและมากที่สุด หมวดมีคุณธรรม จรรยาบรรณ และหมวดมุ่งมั่นพัฒนา อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับวรรณคดีของข้าราชการครูต่างสังกัด ที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายหมวด พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกหมวด

วิชา รุ่งนมา (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและครูอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นว่ เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติตนในหมวดรอบรู้สอนดี และมุ่งมั่นพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในหมวดคุณธรรม จรรยาบรรณ อยู่ในระดับมาก

เสมอ แสงวงศ์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนโดยภาพรวมแล้วเห็นว่า การปฏิบัติตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก แต่ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า ครูประถมศึกษาทำการวิจัยการเรียนการสอน การนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนและการเผยแพร่เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ อยู่ในระดับน้อย ปัญหาในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมในหมวดรอบรู้ สอนดี และหมวดมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับมาก หมวดคุณธรรมจรรยาบรรณอยู่ในระดับน้อย

โสภณ สุยะศรี (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมของครูผู้สอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2536 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย มีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2536 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูที่มีอายุราชการต่างกันโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย พบว่า มีพฤติกรรมในเรื่องการจัดทำเอกสาร และคู่มือในวิชาที่ตนรับผิดชอบ เรื่องการเผยแพร่เทคนิคการสอนใหม่ ๆ ตลอดจนผลงานและเรื่องการสนับสนุนองค์ความรู้วิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Krach และ Estrabrook (1956) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกษะของครูโดยวิธีวิเคราะห์งานพบว่า คุณลักษณะที่ดีของครูมี 5 ด้านดังนี้ (อ้างถึงใน สุรวุฒิ พลมณี, 2536) ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านการสอน ด้านศีลธรรม จรรยา ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัวและด้านลักษณะท่าทาง สำหรับด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ครูที่ดีควรสนใจ และทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียน พยายามไม่ให้เป็นเรื่องส่วนตัวมีอิทธิพลกับทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนมีจิตใจหนักแน่น สนใจนักเรียนเท่ากันทุกคน ลงโทษนักเรียนที่ทำผิดอย่างมีเหตุผลและยุติธรรม

Ryans และคณะ (1960) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูพบว่า ครูที่ดีมีลักษณะ 3 ประการ คือให้ความอบอุ่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านทัศนคติ พบว่า ครูที่ดีจะต้องสนใจในความคิดเห็นของนักเรียน สนใจความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น ด้านทัศนคติต่อการศึกษา ครูที่ดีถือเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านความสามารถทางภาษา ครูที่ดีนั้นมีความเข้าใจภาษาพูด และพูดได้อย่างดี ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ครูที่ดีจะต้องมีอารมณ์มั่นคงสม่ำเสมอและปรับตัวได้ดี

Beck (1967) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะที่พึงประสงค์ของครู พบว่า คุณลักษณะที่ดีของครูประกอบด้วย (อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต, 2530) คุณสมบัติด้านความเอาใจใส่นักเรียน ด้านให้ความรู้แก่นักเรียนและมีระเบียบวินัย

Masgrove และ Tayler (1969) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องลักษณะครูดีในความคาดหวังของนักเรียน พบว่า มี 4 ลักษณะคือ (อ้างถึงใน ณรงค์ สิทธิประเสริฐ, 2537) มีวิธีการสอนดี รักษาวินัยและการปกครองดี บุคลิกภาพดี จัดห้องเรียน และบริหารชั้นเรียนดี

Wortruba และ Wright (1975) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาประสิทธิภาพในการสอนของครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มนักเรียน และกลุ่มผู้บริหาร พบว่า (อ้างถึงใน สุวิทย์ พลมณี, 2536) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ครูที่มีประสิทธิภาพ ควรเป็นผู้มีคุณลักษณะเรียงตามลำดับดังนี้ มีทักษะในการสื่อความหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความรู้ทางวิชาการดี มีความยุติธรรม ส่งเสริมให้เด็กคิดค้นด้วยตนเอง มีบุคลิกลักษณะดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เป็นนักวิเคราะห์วิจัยที่ดี ควบคุมตนเองได้ เชื่อมมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการปกครองชั้นและการแนะแนว กลุ่มนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ครูควรเป็นนักพูดที่ดีมีความยุติธรรมในการประเมินผล เตรียมการสอนดีช่วยเหลือนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดด้วยตนเอง กลุ่มผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าควรกระตุ้นให้เด็กทำงานด้วยตนเองให้มากที่สุด สามารถอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ใช้ข้อมูลย้อนกลับ ปรับปรุงและส่งเสริมความก้าวหน้าของเด็ก

Houston และ Howard (1976) ผลงานวิจัยกล่าวถึง สมรรถภาพของครูว่า ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีสมรรถภาพดี นั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถมองความต้องการในอารมณ์ สังคม ร่างกายและสติปัญญาของนักเรียน
- 2) สามารถกำหนดจุดประสงค์ในการสอน ตรงตามความต้องการของผู้เรียน
- 3) ใช้วิธีสอนอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 4) ใช้วิธีการประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

- 5) รู้จักผสมผสานการสอน ให้เข้ากับวัฒนธรรมของผู้เรียน
- 6) สามารถใช้คู่มือการสอนและมีทักษะการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 7) สามารถจัดผู้ออกแบบของการสื่อความหมายในห้องเรียน ยอมรับคุณค่าของการสื่อความหมาย

8) ใช้แหล่งวิทยาการอย่างเหมาะสม สามารถใช้และสร้างอุปกรณ์การสอนตรงตามจุดประสงค์ของการสอน

- 9) นำผลการสอนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงการสอนใหม่
- 10) มีความสนใจในด้านวิทยาการอย่างเพียงพอที่จะสอน
- 11) มีความสามารถในการจัดการควบคุม และบำรุงรักษาเครื่องอำนวยความสะดวกเพื่อประโยชน์ในด้านอารมณ์ ร่างกาย สติปัญญาของผู้เรียน
- 12) ทำงานร่วมกับเพื่อนครูอย่างมีประสิทธิภาพ

Hessong และ Weeks (1987) ได้ศึกษาเรื่อง ครูในอุดมคติ พบว่าคุณลักษณะของครูในอุดมคติ ควรมีลักษณะดังนี้ (อ้างถึงใน สนต์ ชุ่มจิต, 2534)

- 1) มีความรอบรู้
- 2) มีอารมณ์ขัน
- 3) มีความซื่อสัตย์
- 4) มีวิญญานความเป็นครู
- 5) มีความซื่อสัตย์
- 6) มีความสามารถทำให้เข้าใจได้รวบรัดชัดเจน
- 7) เป็นคนเปิดเผย
- 8) มีความอดทน
- 9) กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 10) สามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในทางปฏิบัติได้
- 11) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 12) มีความสามารถพิเศษในศิลปะและวิทยาการหลาย ๆ ด้าน
- 13) แต่งกายเรียบร้อย สะอาด สง่างาม และมีความสุขอนามัยส่วนตัว